

**A Kovászna megyei
fehér gólya (*Ciconia ciconia* L.)
állomány számlálási
adatai 1997-ben**

(Kivonat)

Az 1997-es Kovászna megyei fehér gólya számlálás eredményeit a következő paraméterek jellemzik: HPA-190, HPm-148, HPO-41, JZG-407, JZa-2,14, JZm-2,75, StD-5.

Bevezetés

Kovászna megyére vonatkozó gólyás adatokat először SCHENK Jakab közöl, aki megyénk területének egyes helységeiben gólyaszámlálást végzett 1909 és 1915 között.

Negyvenhárom évvel később BÉLDI Miklós végez állományfelmérést a megye területén. 1962-ben és 1963-ban KOVÁCS László bejárja az udvarhelyi-, Gyergyói- és Csíki-medencét, majd ellátogat a Kászoni- és a Baróti-medence egyes településeibe is, feljegyezve az itt fészkelő gólyákra vonatkozó adatokat. 1970-ben FÓRIS Pál számos megyénk területén fekvő település gólyaállományát mérte fel, de adatait nem tette közzé. Az előbbieken felsorolt számlálások nem terjedtek ki a megye valamennyi helységére. Az első, az egész megye területét felölelő számlálási akciót 1974-ben KOVÁCS Sándor végezte el. Ezt követően DAMÓ Gyula (1984) és MOLNÁR Lídia (1978, 1980, 1988) közöltek az egész megyére vonatkozó gólyás adatokat. Az 1988 óta eltelt időszakban ilyen típusú szakdolgozat nem látott napvilágot. Ezért látom indokoltnak az 1997-es, a megye egész területére vonatkozó gólyás adatok közzétételét.

Az 1997-es gólyaszámlálás során két módszert használtam: a közvetett módszer alkalmazása abban állt, hogy dr. KÓSA Ferencsel június elején kérdőíveket küldtünk a megye valamennyi ismert gólyás helységébe. A kérdőívek a fészek helyére, a tartóaljzat típusára, a költéssel kapcsolatos adatokra vonatkozóan tartalmaztak kérdéseket.

A közvetlen módszer során 1997. július 12. és augusztus 11. között kerékpárral végigjártam a megye 74 települését, és a helyszínen felmértem valamennyi fészek pontos adatait.

E két módszer segítségével a megye 134 helysége közül 94 helységet sikerült leellenőrizni.

Eredmények és tárgyalás

A nyolcvannégy helységbe kiküldött kérdőívekre harmincöt válasz érkezett, tehát 41,5%-os volt a visszajelentési arány, ami egy jó aránynak mondható. Az adatok feldolgozásánál csak a pontos, teljes mértékben kitöltött kérdőíveket vettem figyelembe.

Az 1997-es gólyaszámlálás során Kovászna megye 79 helységében, azaz a helységek 58,9%-ban találtunk gólyafészket, ami az előző évek adataival összehasonlítva közepes értéket képvisel. A fészkek többsége továbbra is az Olt és a Feketeügy mentén található. Az 1988-as megyei számlálás adataihoz viszonyítva egyetlen helységből (Bácstelek-Bácel) tűntek el a gólyák. Ugyanakkor három új gólyás helységet jelölhetünk be a megyetérképre, melyekben 1988-ban nem költött fehér gólya: Dálnok (Dalnic), Maksa (Moacşa), Szacsva (Saciova). (1. táblázat)

Az 1997-es költési időnyt jellemző paraméterek (a SCHÜTZ által bevezetett nemzetközi jelölésekkel): HPA-190, HPm-148, HPO-41, JZG-407, JZa-2,14, JZm-2,75, StD-5, ahol:

HPa – fészkelő párok (általában)

HPm – fészkelő párok kirepült fiókákkal

HPO – fészkelő párok fiókák nélkül

HE – fészek egy gólyával

HB – fészek alkalmi látogatóval

JZG – a területen kirepült fiókák száma

* Acta (Siculica) 2006/1, T3, Sf. Gheorghe, Sporturilor 8A, RO-520085

** Sf. Gheorghe, Viitorului 16, 3C/14, RO-520056

JZa – fiókaszám átlag egy fészkelő pár-ra (általában)

JZm – fiókaszám átlag egy fészkelő pár-ra (fiókával)

%HPo – Hpo százaléka a HPm+HPo összegben

StD – gólyapár-sűrűség 100 négyzetkilométerre vonatkoztatva

A megye területén fokozatosan növekszik a villanyoszlopon költő párok száma, és ezzel párhuzamosan csökken a hagyományos tartóaljzatokon fészkelő társaik aránya. 1997-ben a fészkek 39,6%-a villanyoszlopon, 13,9%-a kéményen, 5,4%-a tetőgerincen, 38,2%-a csűrön, 0,9%-a templomon, 0,4%-a tömbházon, 1,35%-a pedig fán volt (1. ábra).

Ami a fiókaszám-megoszlást illeti, elmondható, hogy megyénkben a 2-3 fiókás fészkek voltak többségben. A 2-3 fiókás fészkek a villanyoszlopon található fészkek 83%-át képezik. A védelem szempontjából fontos, hogy megkezdődött a villanyoszlopokra kerülő fészektartók kihelyezése. (2. ábra)

A populációdinamikai vizsgálat során kapott eredmények alapján elmondható, hogy Kovászna megye fehér gólya állománya 1997-ben enyhe növekedést mutatott 1988-hoz viszonyítva, és úgy tűnik, stabilizálódott az 1978-as értékek körül (2. táblázat).

Sajnos azonban a fészekszám nagymértékben csökkent azon nyolc helységben, ahol telepés költést jegyezhetünk, és amelyek magukba foglalják a megye gólyafészkeinek 50%-át (3. táblázat). Éppen ezért a védelmi akciók ezen helységek gólyaállománycsökkenésének megállítására, stabilizálása felé kellett volna, hogy irányuljanak az ezredfordulón.

A kérdés további elemzését és továbbgondolását egy közelebről esedékes nagyobb gólyaszámlálástól várhatjuk.

Köszönetnyilvánítás:

Köszönettel tartozom dr. KÓSA Ferenc adjunktusnak az adatok begyűjtésénél és feldolgozásánál nyújtott óriási segítségéért, valamint a szakmai útmutatásaiért.

Irodalom

1. BÉLDI M. (1960): **Háromszék 1958 gólyakatasztere**, *Aquila*, vol. 67–68, 204–206
2. BÉLDI M.: *Az 1958. évi gólyaszámlálás eredménye Háromszéken*, kézirat, 208–213
3. DAMÓ, Gy. (1984): **Datele privind efectivele de barză albă (*Ciconia ciconia* L.) din județul Covasna în anul 1984**, *Aluta*, XVI–XVII, 344–349
4. DAMÓ, I. (1985): **Efectivul berzelor albe (*Ciconia ciconia*) din județul Covasna în anul 1984**, *Ocotirea naturii și mediului înconjurător*, 2, 145–148
5. GYÖRGY K. (1998): **A fehér gólya (*Ciconia ciconia* L.) elterjedése, költésbiológiája és populációbiológiája Kovászna megyében**, szakdolgozat, BBTE, Kolozsvár
6. KOVÁCS S. (1975): **A fehér gólyák (*Ciconia ciconia* L.) fészkelése Kovászna megyében 1974-ben**, *Aluta*, VI–VII, 479–485
7. KOVÁCS, S. (1976): **Cuibăreia berzei albe (*Ciconia ciconia* L.) în județul Covasna în anul 1974**, *Ocotirea naturii și a mediului înconjurător*, 1, 39–43
8. MOLNÁR L. (1979): **Kovácsna megye fehér gólya (*Ciconia ciconia* L.) állományának helyzete az 1978-as évben**, *Aluta*, X–XI, 421–434
9. MOLNÁR L. (1981): **Kovácsna megye fehér gólya (*Ciconia ciconia* L.) állományának helyzete az 1980-as évben**, *Aluta*, XII–XIII, 408–414
10. MOLNÁR, L. (1990): **Cuibăritul berzei albe în anul 1988 în județul Covasna**, *Buletin de informare*, 3

Recensământul berzei albe
(*Ciconia ciconia* L.)
din 1997 în județul Covasna
 (Rezumat)

Recensământul berzei albe (*Ciconia ciconia* L.) din 1997 în județul Covasna se poate caracteriza prin următoarele valori: HPa-190, HPm-148, HPo-41, JZG-407, JZa-2,14, JZm-2,75, StD-5.

The White Stork
(*Ciconia ciconia* L.) Census
Realized in Covasna
County (Romania, Year 1997)
 (Abstract)

The white stork (*Ciconia ciconia* L.) census realized in Covasna County (Romania, year 1997) has been characterized by the following parameters: HPa-190, HPm-148, HPo-41, JZG-407, JZa-2,14, JZm-2,75, StD-5.

	Helység	Párok száma						Fiókaszám		Fészekaljzat				
		H	uH	HE	HPa	HPm	HPo	JZG	Jzu	Oszlop	Háztető	Kémény	Csűr, pajta	Fa
1	Aita Mare	12	1	1	10	9	1	28	0	1	1		10	
2	Aita Mare	1			1		1	0	2		1			
3	Aita Seacă	1			1		1	0	2			1		
4	Aninoasa	1			1	1		3	0				1	
5	Araci	1			1	1		2	0	1				
6	Ariușd	1			1	1		2	0			1		
7	Baraolt	?			?	?		?						
8	Băcel	–			–	–		–						
9	Bățanii Mari	1			1	1		2	0			1		
10	Bățanii Mici	1			1		1	0	6	1				
11	Belani	2			2	2		2	0	1			1	
12	Belin	5	3	1	1	1		4	1		1		4	
13	Belin-Vale	–			–	–		–						
14	Biborțeni	1			1	1		2	0	1				
15	Bicfalău	1			1	1		2	0	1				
16	Bită	10		1	9	8	1	21	1	2	8			
17	Bixad	1			1	1		2	0				1	
18	Bodoc	1			1		1	0	0				1	
19	Bodoș	–			–	–		–						
20	Boroșneu Mare	6	1		5	4	1	12	1	5			1	
21	Boroșneu Mic	1		1				0	0	1				
22	Brateș	6			6	3	3	11	0	4			2	

	Helység	Párok száma						Fiókaszám		Fészekaljzat				
		H	uH	HE	HPa	HPm	HPo	JZG	Jzu	Oszlop	Háztető	Kémény	Csűr, pajta	Fa
23	Brăduț	1			1		1	0	2			1		
24	Brețcu	6			6	4	2	9	4	4			2	
25	Catalina	4			4	4		10	1	2			2	
26	Căpeni	1			1		1	0	0			1		
27	Cernat	2			2	1	1	2	0	1				1
28	Chichiș	5	1		4	4		9	0	2		3		
29	Chilieni	–			–	–		–						
30	Chiuruș	2			2	1	1	2	0				2	
31	Comalău	–			–	–		–						
32	Coșeni	1		1				0	0					1
33	Covasna	2			2	1		4	0				2	
34	Dalnic	1			1	1		3	0			1		
35	Dobârlău	–			–	–		–						
36	Dobolii de Jos	–			–	–		–						
37	Dobolii de Sus	1			1		1	0	0				1	
38	Doboșeni	3	1		2	2		7	0		1	2		
39	Estelnic	2	1		1	1		2	0	2				
40	Filia	3			3	3		10	2	1		2		
41	Ghelința	1			1	1		3	0	1				
42	Ghidfalău	1	1					0	0	1				
43	Harale	–			–	–		–						
44	Hăghig	9		5	4	3	1	7	0	1		1	7	
45	Hătuica	1			1	1		3	0				1	
46	Herculian	1			1	1		3	0			1		
47	Hilib	1			1		1	0	0				1	
48	Icafalău	–			–	–		–						
49	Ilieni	2			2	2		5	0	1			1	
50	Imeni	2			2	1	1	2	0	1			1	
51	Întors. Buz.	–			–	–		–						
52	Lemnia	17	2		15	11	4	24	2	13			4	
53	Leț	1			1	1		4	0		1			
54	Lisnău	1			1	1		2	1				1	

	Helység	Párok száma						Fiókaszám		Fészekaljzat					
		H	uH	HE	HPa	HPm	HPo	JZG	Jzu	Oszlop	Háztető	Kémény	Csűr, pajta	Fa	
55	Lunca Ozunului	1		1				0	0	1					
56	Lunga	4			4	3	1	10	2	1			3		
57	Lutoasa	1			1	1		2	0	1					
58	Malnaș	1			1	1		1	0				1		
59	Măgheruș	1			1	1		3	0					1	
60	Mărcușa	1			1		1	0	0	1					
61	Mărtănuș	1			1	1		2	0	1					
62	Mărtineni	4			4	3	1	6	1	3	1				
63	Mereni	–			–	–		–							
64	Micfalău	1		1				0	0			1			
65	Micloșoara	3			3	3		6	0				3		
66	Moacșa	2			2	2		5	0	2					
67	Olteni	1			1	1		3	0	1					
68	Ozun	11		2	9	8	1	23	1	2		2	7		
69	Pachia	17	1		16	12	4	38	1	2			15		
70	Păpăuți	?			?	?		?							
71	Peteni	2			2	2		5	0	2					
72	Poian	1			1		1	0	4	1					
73	Racoșul de Sus	2			2	2		8	1	1		1			
74	Reci	4		2	2	2		6	0	2			2		
75	Saciova	1			1	1		3	0	1					
76	Sărâmaș	–			–	–		–							
77	Sfântu Gheorghe	1			1	1		3	0			1			
78	Sita Buzăului	1			1	1		1	0			1			
79	Sântionlunca	6			6	4	2	12	2	3	1		2		
80	Sânzieni	1			1	1		3	0			1			
81	Surcea	1			1	1		3	1				1		
82	Tamașfalău	2			2	1	1	3	0	2					
83	Tălișoara	2	1		1		1	0	0			2			
84	Telechia	3			3	2	1	8	0	1		1	1		
85	Tinoasa	5			5	4	1	12	0	3			2		
86	Tg. Secuiesc	2			2	2		7	0			2			

	Helység	Párok száma						Fiókaszám		Fészekaljzat				
		H	uH	HE	HPa	HPm	HPo	JZG	Jzu	Oszlop	Háztető	Kémény	Csűr, pajta	Fa
87	Turia	4	2		2	2		7	0	2		2		
88	Țufalău	3			3	3		8	1	3				
89	Valea Crișului	1			1	1		2	0			1		
90	Valea Seacă	1			1	1		3	1	1				
91	Vârghiș	1			1	1		5	0			1		
92	Zăbala	3	1		2	1	1	2	0	3				
93	Zălan	1			1		1	0	0				1	
94	Zoltan	1			1	1		3	0				1	
		222	16	16	190	148	41	407	40	88	15	31	85	3

1. táblázat Az 1997-es költési idenyt jellemző paraméterek (a SCHÜTZ által bevezetett nemzetközi jelölésekkel):
HPa-190, HPm-148, HPo-41, JZG-407, JZa-2,14, JZm-2,75, StD-5

	HPa	HPo	%HPo	HE	HB	JZG	JZa	JZm	StD
1958	233								
1974	227	62	26.8			357	1.57	2.16	6.12
1978	206	31	15	14	5	529	2.56	3.02	5.56
1980	223	49	21	5	2	520	2.33	2.82	6.28
1984	210	36	17.1	0	0	453	2.15	2.6	5.66
1988	172	84	48.7	6	26	180	1.04	2.04	4.64
1997	190	41	21.5	16	3	407	2.14	2.75	5.12

2. táblázat A gólyaállomány paramétereinek alakulása 1958 és 1997 között

	1958	1974	1978	1980	1984	1988	1997
Páké	37	22	32	33	31	23	16
Bită	16	16	14	15	13	10	10
Uzon	16	15	12	19	14	11	11
Nagyajta	17	6	14	14	9	6	10
Barátos	11	6	6	7	9	7	6
Lemhény	14	7	6	9	10	7	17
Hidvég	?	11	13	12	11	10	9
Nagyborosnyó	3	4	2	1	2	6	6

3. táblázat A teleses költésű fészeksám alakulása 1958 és 1997 között

1. ábra A villanyoszlopon található fészek számának növekedése az 1978–1997-es időszakban

